

Wyrok z dnia 22 września 1999 r.

I PKN 279/99

Wypowiedzenie umowy o pracę dokonane po upływie znacznego czasu od likwidacji komórki organizacyjnej, w której pracownik był zatrudniony, jeżeli pracodawca wyznaczył mu inne miejsce pracy, może być uznane za nieuzasadnione ze względu na brak związku między likwidacją miejsca pracy, a rozwiązaniem umowy.

Przewodniczący: SSN Teresa Flemming-Kulesza, Sędziowie SN: Walerian Sanetra, Jadwiga Skibińska-Adamowicz (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 22 września 1999 r. sprawy z powództwa Mieczysława K. przeciwko Zespołowi Opieki Zdrowotnej Chorób Płuc w S. o przywrócenie do pracy, na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu z dnia 7 stycznia 1999 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Rejonowy w Wałbrzychu wyrokiem z dnia 25 stycznia 1998 r. zasądził od Zespołu Opieki Zdrowotnej Chorób Płuc w S. na rzecz Mieczysława K. kwotę 5.773,20 zł z odsetkami od dnia 1 września 1997 r. tytułem odszkodowania za nieuzasadnione wypowiedzenie umowy o pracę – zamiast przywrócenia do pracy, którego powód żądał, oraz oddalił powództwo o wynagrodzenie za czas od listopada 1997 r. do sierpnia 1998 r.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że powód był zatrudniony u strony pozwanej od 1 listopada 1986 r. do 31 sierpnia 1993 r. w pełnym wymiarze czasu pracy jako lekarz pełniący obowiązki ordynatora oddziału sanatoryjnego „B.O.” i od 1 września 1993 r. do 31 sierpnia 1997 r. na tym samym stanowisku w niepełnym wymiarze

czasu pracy. Z dniem 28 kwietnia 1997 r. uległ likwidacji pawilon „B.O.”, gdyż strona pozwana użyczyła jego pomieszczeń medycznych Wojewódzkiemu Szpitalowi Zespolonemu w W. na czas remontu tego szpitala. Od 29 kwietnia do 9 czerwca 1997 r. powód przebywał na urlopie wypoczynkowym, a po jego zakończeniu został skierowany do pracy w pawilonie „R.”. Również inni pracownicy pawilonu „B.O.” zostali przesunięci do pracy na inne oddziały lub przeszli na emeryturę. Zarządzeniem wewnętrznym nr 29/97 z dnia 7 lipca 1997 r. zlikwidowane zostały stanowiska ordynatorów i p.o. ordynatorów w pawilonie „B.O.”.

W dniu 18 lipca 1997 r. powód otrzymał pismo zawierające oświadczenie pracodawcy o wypowiedzeniu umowy o pracę z dniem 31 sierpnia 1997 r., z jednoczesnym skróceniem okresu wypowiedzenia do jednego miesiąca. Za pozostałe dwa miesiące powód otrzymał wynagrodzenie.

W świetle tych ustaleń Sąd Rejonowy uznał, że wypowiedzenie powodowi umowy o pracę nie było konieczne. Okazało się bowiem, że pracodawca miał realną możliwość zatrudnienia powoda w pawilonie „R.”, do którego został przeniesiony i który nadal funkcjonuje. Poza tym istniała możliwość utrzymania oddziału, którym kierował powód, przy zmniejszonej liczbie łóżek. Wskazywały na to zeznania dyrektora strony pozwanej Bolesława Z., który zabiegał o wydzielenie pewnej liczby łóżek i dalsze prowadzenie oddziału I, jak również zeznania Lecha L. - dyrektora Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego w W., który rozmawiał wielokrotnie z dyrektorem strony pozwanej Bolesławem Z. na temat udostępnienia pawilonu „B.O.” dla potrzeb szpitala i który zdecydowanie wypowiadał się co do tego, że pozostawienie kilkunastu łóżek (14) dla potrzeb pacjentów podlegających opiece ZOPZ Chorób Płuc w S. nie będzie utrudnieniem dla funkcjonowania szpitala. Możliwe było także dalsze zatrudnianie powoda w pawilonie „R.”, gdyż ordynator oddziału pulmonologicznego w tym pawilonie Krzysztof P. był zainteresowany zatrudnieniem powoda na stałe, a nie tylko doraźnie i na takich zasadach powód zaczął tam pracować. Powyższe okoliczności przemawiają więc – zdaniem Sądu Rejonowego – za wnioskiem, że przyczyna wypowiedzenia była pozorna. Mimo to Sąd Rejonowy uznał za niecelowe przywrócenie powoda do pracy, gdyż okazało się, że posiada już uprawnienia emerytalne i może korzystać ze świadczenia z ubezpieczenia społecznego, a ponadto ma dodatkowe zatrudnienie, natomiast strona pozwana dążyła do zatrudniania absolwentów szkół medycznych, którzy pozostają bez pracy i dochodów. Dlatego też Sąd pierwszej instancji orzekł o odszkodowaniu, zaznaczając, że powyższe rozstrzygnięcie nie

pozwala zasądzić na rzecz powoda wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy.

Od powyższego wyroku wniosły apelację obie strony. Zdaniem powoda, zaskarżony wyrok nie uwzględnił przede wszystkim tego, że jego przeniesienie do pawilonu „R.” miało mieć charakter stały, gdyż ordynator Krzysztof P. wyraził zgodę na podział prowadzonego przez siebie oddziału na dwie części, z których jedną miał prowadzić powód. Sąd Rejonowy pominął także okoliczność, że okres właściwie określonego wypowiedzenia umowy zakończyłby się 31 października 1997 r., a już dnia 1 listopada 1997 r. na miejsce powoda został zatrudniony inny lekarz. Gdy zaś chodzi o dodatkową pracę, to strona pozwana wyraziła zgodę na nią przyjmując powoda do pracy w 1986 r. Strona pozwana natomiast podniosła, że przeniesienie powoda na inny oddział było tymczasowe i świadczyło tylko o dobrej woli pracodawcy, który ze względu na likwidację miejsca pracy powoda mógł go zwolnić wcześniej. Zatrudnienie powoda na stałe w pawilonie „R.” nie było możliwe z uwagi na schemat organizacyjny i brak wolnych miejsc.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu wyrokiem z dnia 7 stycznia 1999 r. oddalił apelację powoda, a na skutek apelacji strony pozwanej zmienił zaskarżony wyrok w części zasądzającej na rzecz powoda odszkodowanie w ten sposób, że oddalił powództwo.

Sąd Wojewódzki stwierdził, że zasądzenie przez Sąd Rejonowy odszkodowania na podstawie art. 45 § 1 KP było bezzasadne. Postępowanie dowodowe wykazało bowiem, że z dniem 28 kwietnia 1997 r. oddział sanatoryjny I w pawilonie „B.O.” uległ likwidacji. Uległo też likwidacji stanowisko p.o. ordynatora, które zajmował powód. Skoro więc przyczyną wypowiedzenia umowy o pracę, podaną także w piśmie wypowiadającym tę umowę, były zmiany organizacyjne, co do których nie ma wątpliwości, że zaistniały, to czynność pracodawcy nie narusza ani art. 30 § 4, ani art. 45 § 1 KP. Dlatego też Sąd Wojewódzki oddalił apelację powoda, który żądał zamiast odszkodowania – przywrócenia do pracy, oraz uwzględnił apelację strony pozwanej, gdyż w ustalonym stanie faktycznym żadne z roszczeń przewidzianych w art. 45 § 1 KP nie mogło być powodowi przyznane.

W kasacji powód zarzucił naruszenie prawa materialnego:

- art. 30 § 4 KP wskutek przyjęcia przez Sąd Wojewódzki, że podana w wypowiedzeniu przyczyna była prawdziwa i konkretna;
- art. 36 § 1 KP przez zastosowanie wcześniejszego rozwiązania umowy o pracę z powodu zmniejszenia stanu zatrudnienia mimo braku okoliczności uzasadniających

taki sposób rozwiązania umowy;

- art. 42 § 4 KP mimo nieustalenia, czy były warunki do zastosowania tego przepisu i mimo niewydania powodowi przez pracodawcę polecenia służbowego przeniesienia do innej pracy;

- art. 45 § 1 i § 2 KP wskutek przyjęcia, że nie ma okoliczności uzasadniających zasądzenie na rzecz powoda odszkodowania, chociaż w postępowaniu pierwszoinstancyjnym strona pozwana złożyła wniosek o przyznanie powodowi odszkodowania,

- oraz art. 12 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1990 r. Nr 4, poz. 19 ze zm.) wskutek niewydania orzeczenia o ponownym zatrudnieniu powoda u strony pozwanej mimo zgłoszenia w postępowaniu sądowym zamiaru powrotu do pracy wobec pojawienia się takiej możliwości i zatrudniania innych lekarzy.

Skarżący podkreślił, że wskazana przez pracodawcę przyczyna wypowiedzenia umowy nie mogła być uznana za prawdziwą, gdyż po likwidacji pawilonu „B.O.” i przejęciu go przez Wojewódzki Szpital Zespolony w W. powód podjął pracę – za zgodą pracodawcy i w porozumieniu z ordynatorem pawilonu „R.” Krzysztofem P. - w tymże pawilonie, a oddział prowadzony przez dr P. został faktycznie podzielony między niego i powoda. Czas pracy powoda w pawilonie „R.” wynosił 82 dni i nie towarzyszyło mu wydanie przez pracodawcę polecenia opartego na podstawie art. 42 § 4 KP. Przeciwnie, rozmowy, które toczyły się wokół sprawy powoda i ich wynik, utrzymywały go w przekonaniu, że praca w pawilonie „R.” jest pracą stałą. Skarżący podniósł również, że Sąd Wojewódzki pominął tę część ustaleń Sądu Rejonowego, z których wynikało, że były możliwości wydzielenia części pawilonu „B.O.” - mimo jego przekazania Szpitalowi Wojewódzkiemu w W. na czas remontu - dla potrzeb leczenia sanatoryjnego. Wreszcie - zdaniem powoda - o nieprawdziwości podanej przyczyny zwolnienia świadczy fakt przyjęcia do pracy innych lekarzy, zwłaszcza lekarza J., która „zastąpiła powoda na „R.””. Według powoda ciężar udowodnienia prawdziwości i zasadności przyczyny spoczywa na pracodawcy, a skoro strona pozwana tego nie wykazała, powodowi przysługiwało - stosownie do jego wyboru - jedno z roszczeń przewidzianych w art. 45 § 1 KP.

Przytaczając powyższe zarzuty i argumenty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu we Wrocławiu do ponownego rozpoznania albo o uchylenie także wyroku Sądu Rejonowego i przekaza-

nie sprawy temu Sądowi do rozpoznania, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku i przywrócenie powoda do pracy lub zasądzenie na jego rzecz odszkodowania.

Strona pozwana wniosła o oddalenie kasacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest zasadna.

Sąd Okręgowy, dokonując zmiany wyroku Sądu pierwszej instancji przez oddalenie roszczenia powoda o przywrócenie do pracy, nie zmienił ustaleń tego Sądu, lecz przyjął je za własne. Uznał bowiem, że były prawidłowe. Według Sądu Okręgowego błędne były jedynie wnioski, jakie wyprowadził Sąd Rejonowy z tych ustaleń. Zatem ocena stanowiska Sądu Rejonowego przez Sąd drugiej instancji, prowadząca do zmiany orzeczenia, nie była następstwem odmiennych ustaleń, lecz wynikiem innej ich oceny prawnej. Jeżeli następnie, także zdaniem skarżącego przyjęte w sprawie ustalenia były trafne, to tym samym wystarczające było oparcie kasacji na zarzucie naruszenie prawa materialnego.

Przede wszystkim słuszne jest twierdzenie powoda, że w ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy niewłaściwie zinterpretował art. 45 § 1 KP. Z poczynionych ustaleń wynikało bowiem, że fizyczna likwidacja pawilonu „B.O. I” nastąpiła dnia 28 kwietnia 1997 r. w związku z użyczeniem pomieszczeń Wojewódzkiemu Szpitalowi Zespolonemu w W. na czas jego remontu. Wcześniej jednak prowadzone były rozmowy na ten temat i przygotowania. Mimo likwidacji wymienionej placówki powód nie otrzymał wypowiedzenia umowy o pracę, lecz od dnia 29 kwietnia rozpoczął urlop wypoczynkowy, z którego korzystał do dnia 9 czerwca 1997 r. W dniu 10 czerwca 1997 r., gdy zgłosił się do pracy, w wyniku rozmowy z dyrektorem strony pozwanej Bronisławem Z. i ordynatorem pawilonu „R.” Krzysztofem P. dowiedział się, że ma podjąć pracę w pawilonie „R.” i tam został skierowany, bez jakichkolwiek zastrzeżeń, że będzie to praca tymczasowa. Przeciwnie, treść rozmowy z wymienionymi wyżej osobami utwierdziła go w przekonaniu, że przeniesienie miało charakter stały. Tymczasem strona pozwana, dokonując dnia 18 lipca 1997 r. wypowiedzenia powodowi umowy o pracę, podała jako przyczynę: „likwidacja pawilonu „B.O. I” – likwidacja etatu p.o. ordynatora”. Powód zaś, odwołując się od wypowiedzenia, nie żądał przywrócenia do pracy w pawilonie „B.O. I”, lecz w pawilonie „R.”, co zupełnie uszło uwagi Sądu Okręgowego. W związku z tym Sąd ten rozstrzygnął o roszczeniu powo-

da na podstawie tej części ustaleń, z której wynikał fakt likwidacji pawilonu „B.O. I” (jako placówki sanatoryjnej) ze względu na oddanie jej do czasowego korzystania Wojewódzkiemu Szpitalowi Zespolonemu w W. Ustalenia te dotyczyły zarazem wcześniejszych w czasie wydarzeń. Sąd Okręgowy pominął natomiast w ogóle treść żądania powoda i tę część ustaleń, według której od dnia 10 czerwca 1997 r. skarżący został skierowany do pracy w pawilonie „R.”, bez powierzenia mu tam pracy na podstawie art. 42 § 4 KP i bez jakichkolwiek zastrzeżeń, że przeniesienie będzie czasowe. Przeciwnie, z powyższej części ustaleń wynikało, że opisane rozwiązanie sprawy zatrudnienia powoda miało charakter stały i satysfakcjonowało obie strony oraz ordynatora pawilonu „R.”, gdyż odtąd powierzony mu oddział miał być prowadzony przez niego i przez powoda. Dlatego właśnie Sąd Rejonowy między innymi uznał, że wypowiedzenie skarżącemu umowy o pracę „nie było konieczne”, a jego przyczyna „nie była rzeczywista i prawdziwa”.

W tym stanie rzeczy uprawniony jest wniosek, że oddalenie roszczenia powoda o przywrócenie do pracy nastąpiło w oderwaniu od jego żądania i od odpowiadających temu żądaniu ustaleń, a w konsekwencji, że w przyjętym przez Sąd Okręgowy stanie faktycznym, przepis art. 45 § 1 KP został niewłaściwie zastosowany.

Według art. 382 KPC sąd drugiej instancji może skorzystać z ustaleń sądu pierwszej instancji traktując je jako własne, ale może także na podstawie materiału zebranego przez ten sąd dokonać odmiennych ustaleń. W każdej jednak sytuacji powinien ocenić istotne dla sprawy okoliczności. W rozpoznawanej sprawie Sąd Okręgowy nie zmienił ustaleń Sądu Rejonowego, lecz nie ocenił istotnego dla jej rozstrzygnięcia faktu, że od dnia 10 czerwca 1997 r. powód pracował w pawilonie „R.” oraz że wypowiedzenie mu umowy o pracę nastąpiło dnia 18 lipca 1997 r., a faktyczna likwidacja dotychczasowego miejsca pracy, tj. pawilonu „B.O. I”, miała miejsce dnia 28 kwietnia 1997 r. Trafny zatem okazał się zarzut skarżącego dotyczący naruszenia art. 45 § 1 KP.

Taką samą ocenę należało wyrazić co do zarzutu naruszenia art. 30 § 4 KP. Zgodnie z tym przepisem obowiązek podania przez pracodawcę na piśmie przyczyny wypowiedzenia umowy o pracę obejmuje wskazanie tych faktów, które spowodowały decyzję o zwolnieniu pracownika. Oznacza to, że przyczyna wypowiedzenia powinna być rzeczywista i sformułowana w sposób konkretny. Naruszenie obowiązku podania przyczyny jest naruszeniem przepisów o wypowiedaniu umów o pracę i stwarza po stronie pracownika roszczenia określone w art. 45 § 1 KP. Skoro zatem w świetle

ustaleń przyjętych przez Sąd Okręgowy powód – po likwidacji pawilonu „B.O. I” - został przeniesiony do pracy w pawilonie „R.” i to bez zastrzeżeń co do czasu trwania tego przeniesienia, to przyczyna w postaci likwidacji pawilonu „B.O. I” nie mogła być uznana za rzeczywistą przyczynę wypowiedzenia, zgodnie z tym, jak ocenił ją Sąd Rejonowy. Jeżeli natomiast pracodawca powołał wymienioną przyczynę jako faktyczną przyczynę swojej decyzji, to trzeba zauważyć, że była ona nieadekwatna do ustaleń dotyczących faktów, które nastąpiły po likwidacji miejsca pracy powoda.

Podsumowując dotychczasowe rozważania należy stwierdzić, że zarzut naruszenia przepisów art. 30 § 4 i art. 45 § 1 KP okazał się usprawiedliwioną i wystarczającą podstawą kasacji. Natomiast pozostałe przepisy powołane w kasacji nie miały istotnego wpływu na jej rozstrzygnięcie, zaś zarzut naruszenia art. 12 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, uzasadniony przez skarżącego „niezatrudnieniem ponownym... mimo zgłoszenia zamiaru powrotu do pracy w trakcie prowadzonego postępowania sądowego”, wymagał wskazania - jako podstawy kasacji - także naruszenia przepisów postępowania.

Z przytoczonych względów i stosownie do art. 393¹³ § 1 KPC Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji wyroku.

=====